

Kuntatalouden ajankohtaiset

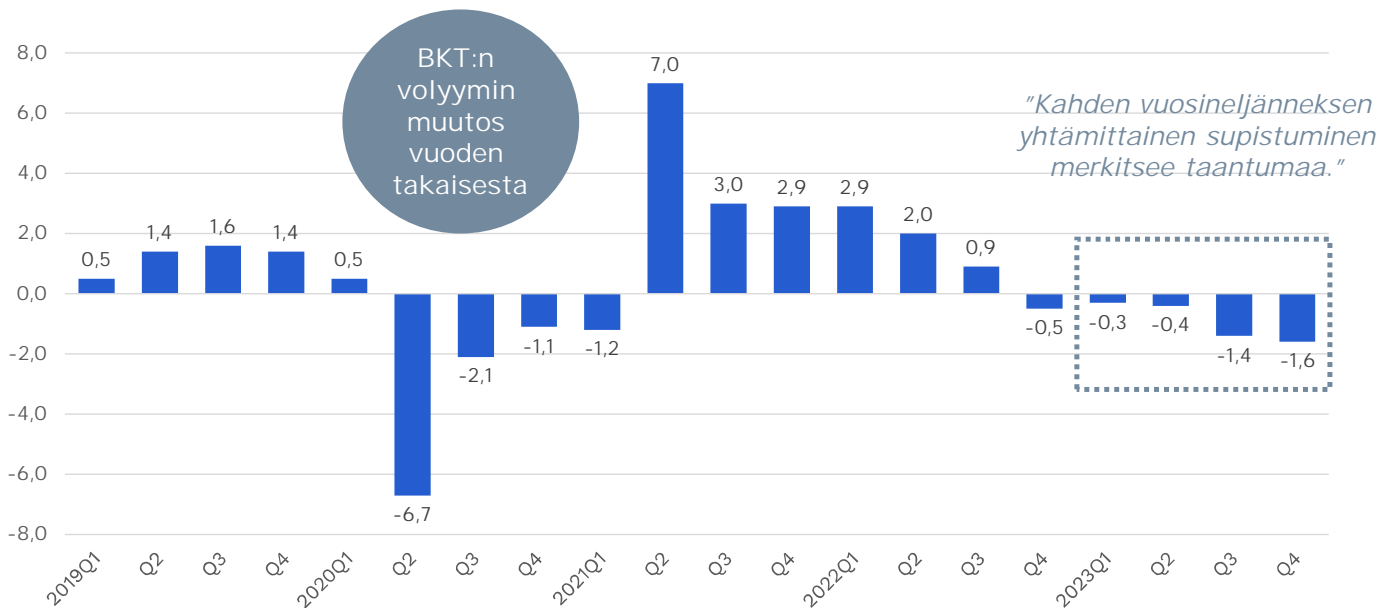
Yleisten kirjastojen neuvosto

24.4.2024

Sanna Lehtonen, kuntatalousasioiden johtaja

Suomen Kuntaliitto

Suomen kansantalous on taantumassa

Talouden tilannekuva on heikko – käänne kuitenkin käsillä?

KUNTA
LIITTO

tiistai 12.03.2024

Kuntarahoituksen suhdanne-ennuste: Korkolaskuista odotetaan vauhdittajaa Suomen talouden kasvukäänteeseen, mutta kunnilla alkoivat vaikeat vuodet

TALOUS KUNTARAOITUS PÄÄEKONOMISTI

Bkt-kehitys kitkutteli viime vuonna odotettua enemmän miinuksella, ja työtaistelujen sävyttämänä myös vuosi 2024 on alkanut tahmeasti. Siksi Kuntarahoitus heikentää suhdanne-ennusteessaan hieman kuluvan vuoden bkt-ennustetta. Ensi vuonna kulutus, investoinnit ja vienti kuitenkin toipuvat. Kuntataloudessa sen sijaan käynnistyy vaikeiden vuosien jakso: investointitarpeet jatkavat kasvuaan, vaikka tulot pienenevät.

Suomen Pankki
@SuomenPankki

Suomen talous on edelleen taantumassa, mutta kohti kasvua mennään jo tänä vuonna. Tutustu tänään julkaisemaamme Suomen talouden näkymiä avaavaan väliennusteeseen. #ennuste #talous

eurojatalous.fi

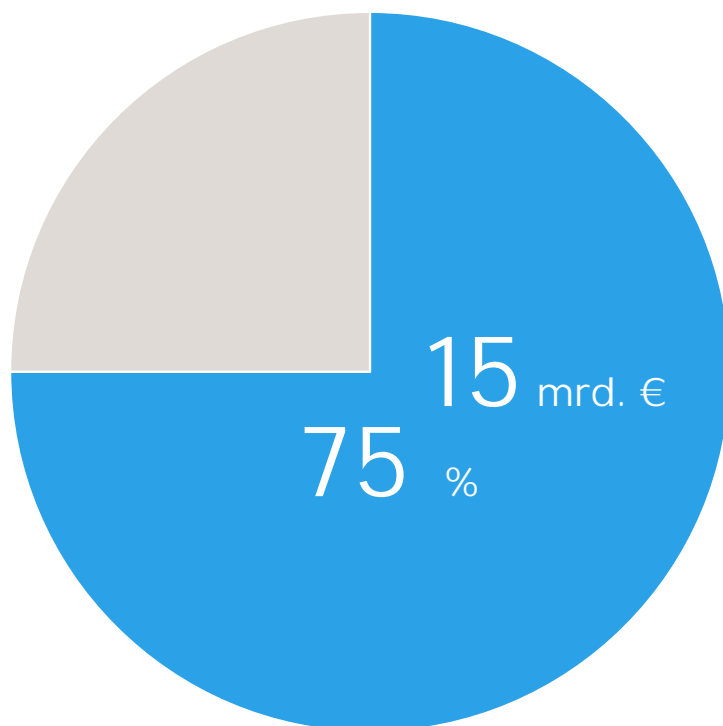

8.38 ap. · 15. maalisk. 2024 · 807 Näyttää

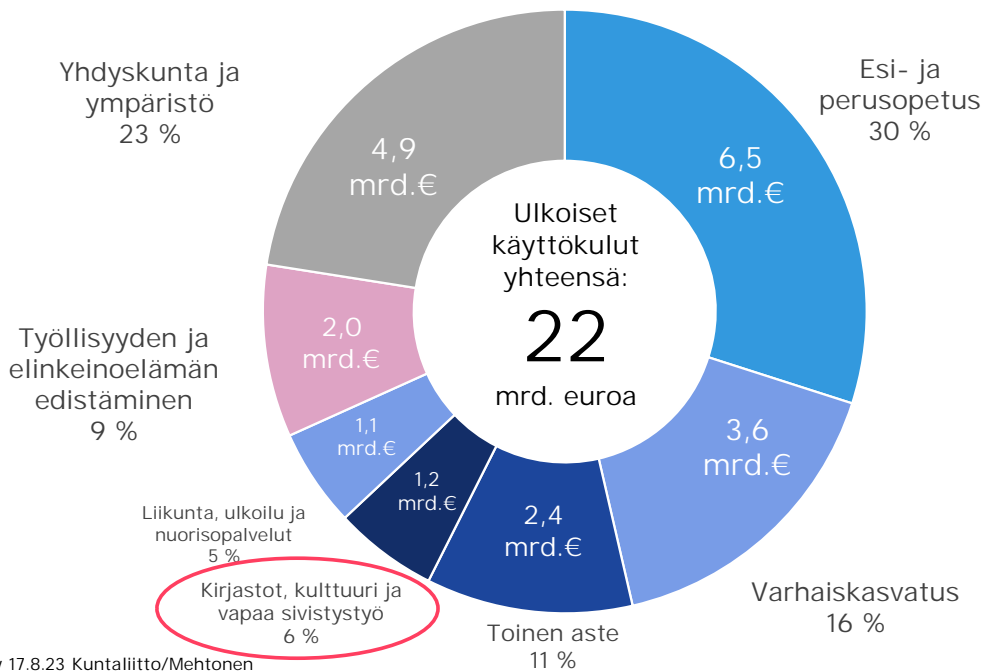
KUNTA
LIITTO

KUNTA LIITTO

Kunnan tehtävät 2025 →

Ulkoiset käyttökulut¹ mrd.€

Työllisyyden ja elinkeinoelämän edistämisen tehtävissä on huomioitu arvio valtiolta kunnille siirtyvien tehtävien kokonaiskustannuksissa. Tämä lisäksi luvuissa on huomioitu arvio kuntien omista panostuksista.

1) Ulkoiset käyttökulut kuvaavat parhaiten tehtävien volyymin. Ulkoiset käyttökulut eivät ota kantaa siihen millä toiminta rahoitetaan. Kuluissa on mukana myös asiakasmaksutuloina ja ulkoisilla myyntituloilla rahoitettu toiminta.

Ulkoisen sana viittaa siihen, etteivät luvut vääristy kuntasektorin välisistä sisäisistä ostoista. Luvuista on poistettu kuntien välisten yhteistoiminta-alueiden sekä kuntien ja kuntayhtymien väliset erät.

Käyttökulut sisältävä toimintakulujen lisäksi poistot ja arvonalentumiset sekä palveluille kohdennetut vyörytykset ja sisäiset erät.

Päivitetty 17.8.23 Kuntaliitto/Mehtonen

Lähde: Valtiokonttori, Kuntatalousohjelma (kevät 2023).

1) Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2022 kustannukset. Keskinäiset erät eliminoituna.

KUNTA LIITTO

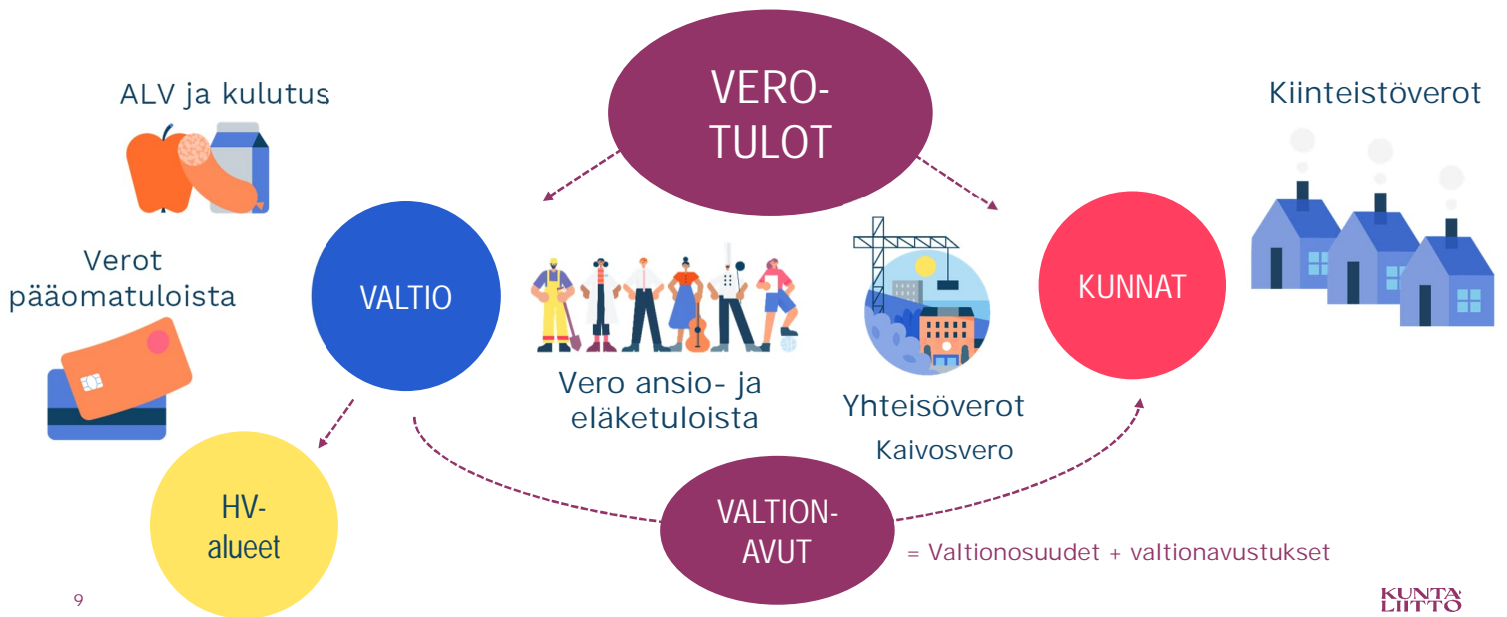
Syitä kulujen kasvun taustalla

8 Lähde: Kuntaliitto

KUNTA LIITTO Kommunförbundet

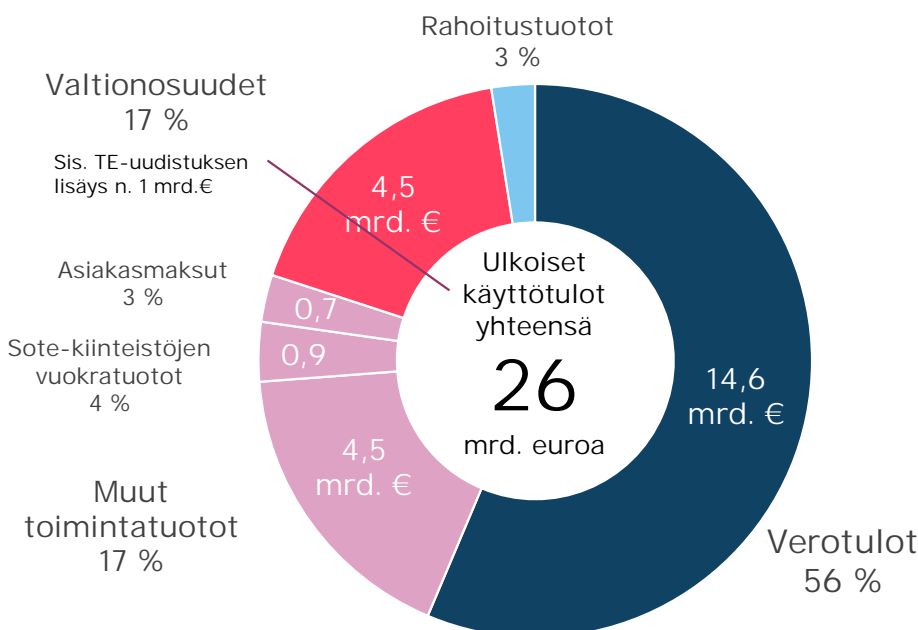
Kuntien verorahoitus koostuu verotuloista ja valtionavuuista

9

KUNTA LIITTO

Kuntatalouden tulot vuodesta 2025 → Hahmotelma käyttötuloista

Verotulot toimintakatteesta 2024

KASKINEN	165 %
PELKOSENNIEMI	163 %
EURAJOKI	152 %
HAMINA	140 %
HANKO	137 %
...	...
PERHO	51 %
MERIJÄRVI	50 %
RANUA	41 %
LESTIJÄRVI	31 %
KEMINMAA	27 %

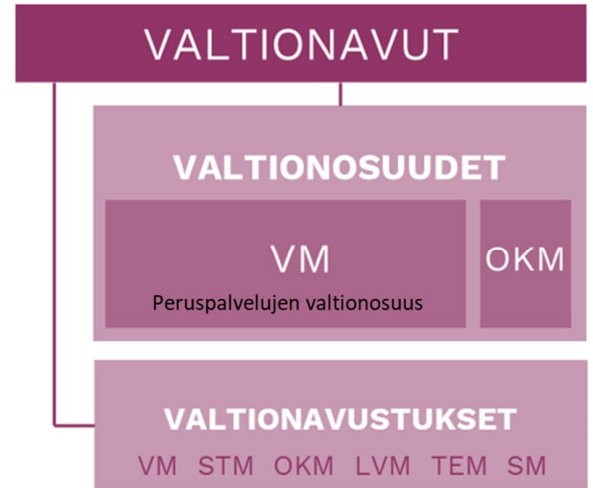
Lähde: VM, painelaskelmakehikko

KUNTA LIITTO

Valtionavut, -osuudet ja -avustukset

- Valtionavuksi kutsutaan kaikkia valtiolta kuntiin suuntautuvia rahavirtoja.
- Valtionavuilla katetaan noin viidennes kuntien kokonaismenoista
- Valtionavut jakautuvat valtionosuuksiin ja valtionavustuksiin.
- Suurin osa valtion rahoituksesta ohjataan kuntiin yleiskatteisina valtionosuuksina.
  - Yleiskatteiset valtionosuudet kunta saa vapaasti käyttää peruspalvelujensa rahoittamiseen.
  - Valtionosuuksia ei ole milteenkään osin korvamerkitty.
- Valtionavustukset / muut valtionavut ovat tiettyyn kustannukseen, hakumenettelyyn tai hankkeeseen sidottua korvamerkittyä valtion rahoitusta.

Valtionrahoitus =

KUNTA
LIITTO

Kunnallinen itsehallinto takaa kunnille vapauden päättää taloudestaan Kunta itse päättää verorahoituksensa käytöstä täysin vapaasti

- Suomessa kunnilla on laaja itsehallinto. **Kunnalliseen itsehallintoon** kuuluu, että vaaleilla valittu valtuusto päättää kunnan taloudesta.
- Sekä verotuloja että valtionosuuksia tilitetään kunnalle kuukausittain.
- **Kunta itse päättää** koko verorahoituksen (= verotulot + valtionosuudet) käytöstä.

$$\begin{aligned} \text{VERORAHOITUS} &= \\ & \text{VEROTULOT} \\ & + \\ & \text{VALTIONOSUUDET} \end{aligned}$$

Valtuusto päättää kunnan talousarviosta ja hyväksyy tilinpäätöksen Kunnan talouden suunnittelu ja raportointi on läpi vuoden jatkuva prosessi

#kuntatalouskesä

7/2023 Sanna Lehtonen @SKlehtonen

KUNTA LIITTO

Valtio päättää arviointimenettelyn käynnistämisestä tunnuslukuihin perustuen Jos talousvaikeudet syvenevät, uhkaa kuntaa kriisikunnan leima ja valtion arviointimenettely

Eriyisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan **arviointimenettely voidaan käynnistää**, jos **rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kuntakonsernin talouden tunnusluvut** ovat olennaisesti ja toistuvasti koko maan vastaavia tunnuslukuja heikkomat ja jos ne ovat kahtena vuonna peräkkäin alittaneet säädetyt raja-arvot.

500 ja
1000 €/as

Kunta ei ole kattanut **taseeseen kertynyttä alijäämää**. Kertynyt alijäämä on edellisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 ja sitä edellisessä vähintään 500 euroa asukasta kohti.

Vuosikatteen ja poistojen suhde
< 80 %

Lainojen ja vastuiden määrä on vähintään
50 % suurempi kuin koko maassa keskimäärin

Kaikki nämä yhdessä

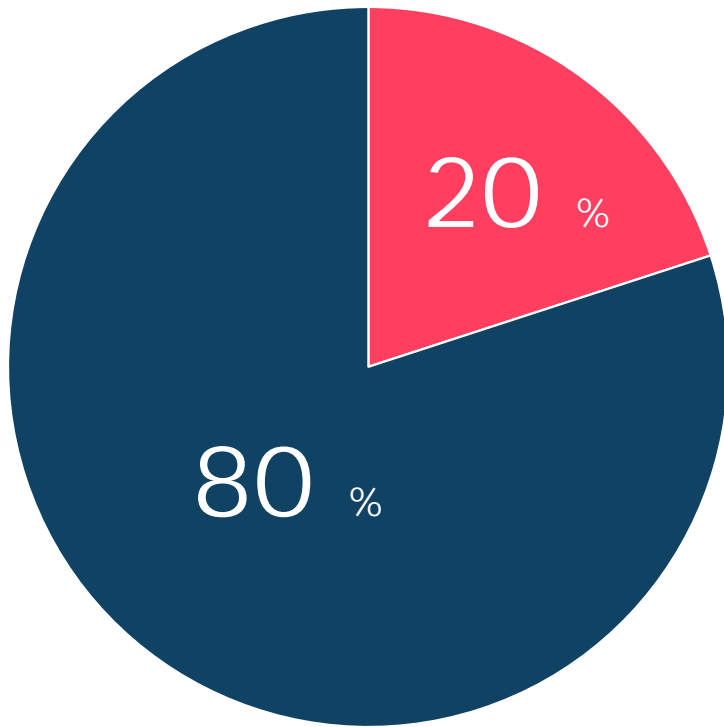
Tuloveroprosentti on vähintään
2 %-yksikköä suurempi kuin koko maassa keskimäärin

Laskennallinen lainanhoitokate
< 0,8

#kuntatalouskesä

7/2023 Sanna Lehtonen @SKlehtonen

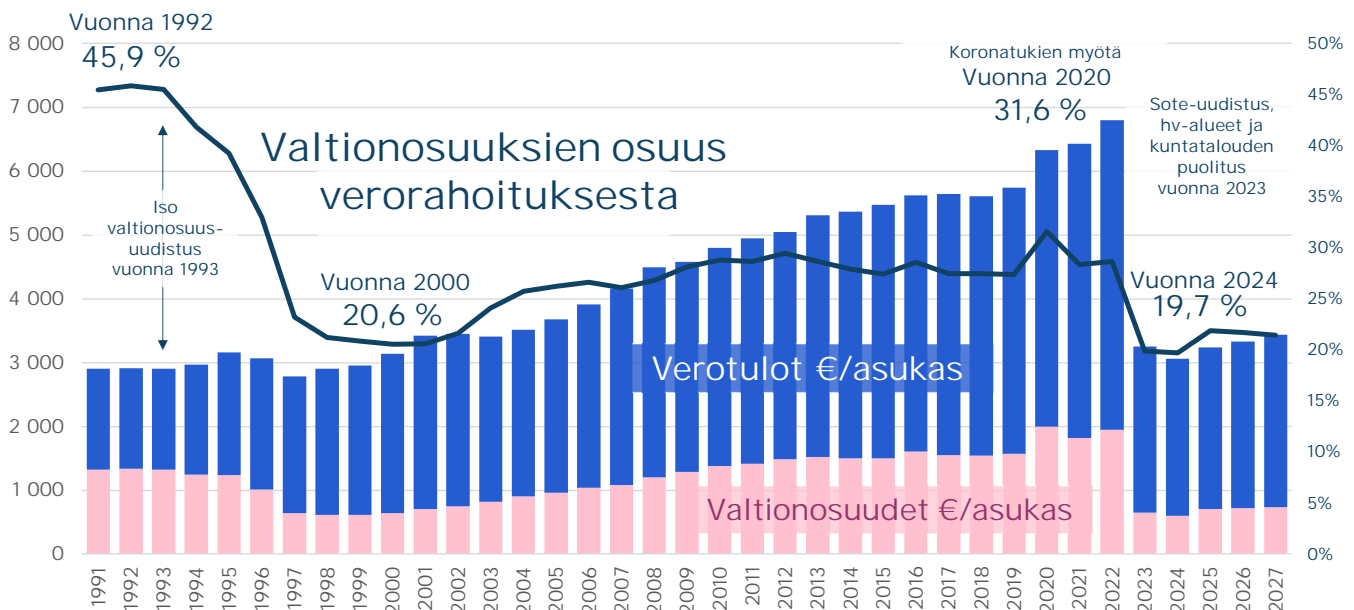
KUNTA LIITTO
Kommunförbundet

Valtio rahoittaa vain viidenneksen sivistystoimen menoista.

Kuntien toiminnasta valtaosa rahoitetaan kunnan omilla verotuloilla.

Valtion rahoitusosuus peruspalveluihin on historiallisen matalalla tasolla vuonna 2024

KUNTA LIITTO

Hallituksen
kehysriihessä
15.-16.4.
oli pöydällä
satojen
miljoonien
kuntatalous-
asiat!

KUNTA
LIITTO

yle Etusivu Rajaturvallisuus Gazan sota Penttuliive

Kunnat

Kuntien valtionosuudet kutistuvat ensi vuonna – ministeriöltä tuli yllättäen 415 miljoonan euron lisäleikkaus kunnille

Viime vuoden verotus valmistui vasta lokakuun lopussa ja valtiovarainministeriö ilmoitti sen tarkoittavan kuntien valtionosuuksien pienemistä. Kyse on soterahoituksen kiemuroista.

2023.11.17

AAMULEHTI Asiakaspalvelu Osta ilmoitus

Kotimaa

Kuntien talouteen tulossa yli 400 miljoonan euron yllätysleikkaus: "Olemme ällikällä lyötyjä"

Sote-uudistuksen verorahoituksen tarkistuslaskenta on tuottamassa yllätystä yli 400 miljoonan lisäleikkauksen kuntien valtionosuuksiin. "Kuntien veroprosentit on mitään ei ole tehtävissä", sanoo Kuntaliiton

Keskiviikko 22.11.2023 Cecilia, Seeta, Selja, Selja

ILTALEHTI Oulu -6°

Jaa Tallenna Kommentoi

mtv LIVE

ETUSIVU LAITSET URHEILU LIFESTYLE VIRIDE VIDEOT

Pelottava näky kesken trillerin – Suomi jysäytti historiaa: hallitseva mestari dramaattisella taidella. Tämä tiedetään Hamasin ja Israelin mahdollisesta tulitaukosopimuksesta – MTV seuraa

Kunnanjohtajat pöyristyivät valtiovarainministeriön uutispommista – "Virka-ajan jälkeen perjantaina laitetaan tällainen"

yle Kymmenen uutiset

PUHELIMESSA

SANNA LEHTONEN kuntatalousasioiden johtaja, Kuntaliitto

TURVAPAIKKA Vartiuksen rajanylityspaikalle tullut päivän aikana 67 turvapaikanhakijaa

POTKULAUSAT NUIJAMAA ITÄRAJA HÄSKÄNEN

2023.11.17

3 miljoonan euron yllätysleikkaus / LEHTIKUVA

POLTIKKA

Kunnissa tyrmistyttiin – Hallitus peru ensi vuoden valtionosuusleikkaukset

Hallituspuolueet ovat sopineet kohtuullistavansa vuoden 2022 valmistuneen verotuksen ennakoimattoman suuria vaikutuksia kuntien valtionosuuksiin.

Kunta- ja alueministeriö (kok) muistuttaa, että tilanne on kunnille erittäin hankala. KAROLINA VUORENMAKI

Juha Ristamäki

Hannamari Ahonen

Maanantai 20.11.2023 klo 19:26

Valtiovarainministeriö tiedotti perjantai-iltana, että vuoden 2022 verotuksen valmistuminen aiheuttaa muutoksia kuntien valtionosuuksiin. Kuntien piti perjantaihin mennessä lyödä loppoon veroprosenttinsa. Sen jälkeen ne saivat tiedon 415 miljoonan euron lisäleikkauksesta valtionosuuksiin.

ILTA-SANOMAT TUOREMMAT LUETUIMMAT SÄÄ

TALOISSANOMAT

Hallitus vastaa kuntien huoleen: valtionosuuksien 400 miljoonan lisäleikkaukset jaksotetaan

Kuntien valtionosuuksien lisävähenhystä ei tehdä ensi vuonna.

JAA

Kunta- ja alueministeriö Anna-Kaisa Ikonen (kok) toteaa ministeriön tiedotteessa tilanteen olevan kunnille kohtuuton. KUVA: EMMI KORHONEN / LEHTIKUVA

Elisa Aravirta 20.11.2023

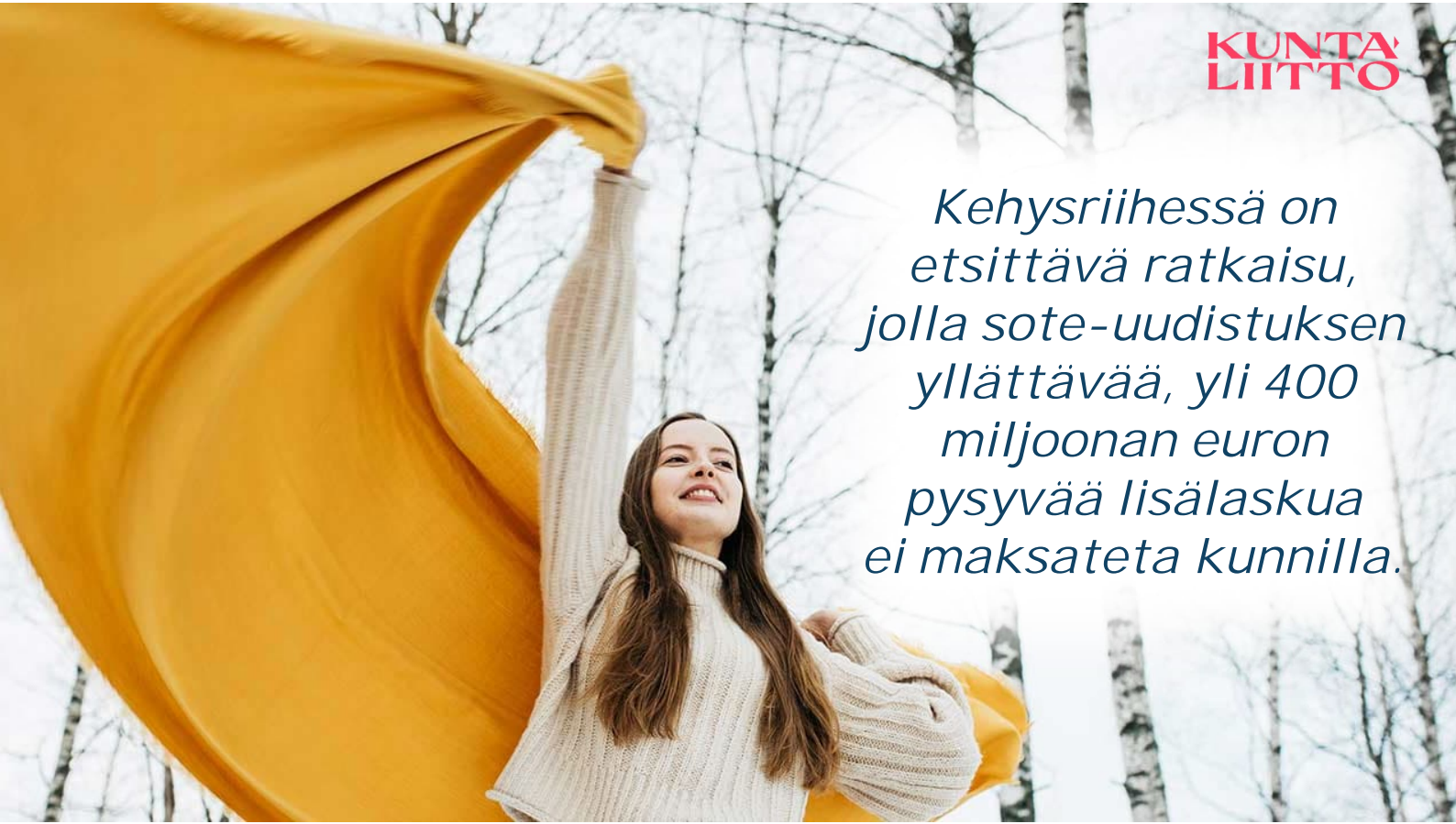
HALLITUS on maanantaina päättänyt jaksottaa kuntien valtionosuuksien 415 miljoonan euron lisäleikkaukset.

Valtiovarainministeriö tiedotti perjantaina sote-uudistuksen tarkastuslaskennan tuloksista, joiden mukaan valtionosuuksia tulisi leikata aiottua enemmän. Tieto tuli kunnille täytenä yllätyksenä.

Kunnissa kritiikkiin arituskasti tiedotuksen alankoahtaa. Derlantaina kuntien rilti

KUNTIEN valtionosuuksiin on tulossa ensi vuonna 415 miljoonan euron yllätysleikkaus. Vasta perjantaina illan uutisointi aiheuttaa monissa kunnissa suuria ongelmia, koska on lyöty kunnissa jo loppoon.

"Olemme aivan ällikällä lyötyjä. Kuntien on pitänyt loppoon ensi vuoden veroprosentit 17. marraskuuta mennessä tehtävissä", kuntatalouden johtaja Sanna Lehtonen

KUNTA LIITTO

Kehysriihessä on etsittävä ratkaisu, jolla sote-uudistuksen yllättävää, yli 400 miljoonan euron pysyvää lisälaskua ei maksateta kunnilla.

KUNTA LIITTO

Laki ja hallinto Kuntajohtaminen ja digitalisaatio Talous ja elinvoima Hyvinvointi ja sivistys Yhdyskunnat ja ympäristö Yhteistyö ja yhdysinnat

Etusivu Tiedotteet 2024 Kehysriihi vastasi kuntien huoliin osittain – normien keventämisessä edettävä ripeästi

Tiedote, 16.4.2024 Pöytäkirja

Kehysriihi vastasi kuntien huoliin osittain – normien keventämisessä edettävä ripeästi

Kuntaliitto ja kunnat ovat helpottuneita, että hallitus lupasi kehysriihessä kompensoida edes osan sote-uudistuksen loppulaskuun liittyvästä valtionrahoituksen leikkauksesta. Jos leikkaus olisi toteutunut täysimääräisesti, se olisi merkinnyt 400 miljoonan euron pysyvää vähenemistä kuntien valtionosuuksiin. Myös kunnallisverotuksen tehokkuuden parannus tuo pitkällä aikavälillä kuntien taloudenhoitoon lisää liikkumavaraa.

– Kehysriihessä hallitus lupasi lisätä kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia 277 miljoonaa euroa vuodesta 2025 lähtien. Tämä on tärkeä kädenjännitys kunnille ja turvaa osittain esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointipalvelujen tulevaisuutta. Valitettavasti kunnille jää edelleen sopeuttamistarvetta, Kuntaliiton toimitusjohtaja **Minna Karhunen** kommentoi kehysriihen neuvottelutulosta.

Kunnat ovat sote- ja TE-palvelu-uudistusten keskellä nyt äärimmäisen vaikean talousnäkömässä. Kuntien talouden tila on heikentyneenä nopeasti: kustannukset kasvavat, verotulo- ja valtionosuuskehitys on vaikeaa ja investointitarpeet jatkuvat suurina. Samaan aikaan hallituksen lisäsopeutustoimet koskevat myös kuntasektoria.

Normien keventämisen vauhtia, rahoitusta ei saa leikata ennakkaisesti

Hallituksen normien ja tehtävien purkamisen kustannusvaikutukseksi on kehysriihessä arvioitu 100 miljoonan euron säästöt. Tämä on Kuntaliiton mukaan hyvä ja realistinen tavoite, sillä kunnat ovat löytäneet toimintaansa jäykistävää normitusta runsaasti, ja toivovat joustoa tehtävien hoitamiseen paikallisesti parhaalla tavalla.

– Normien purkamisen ansiosta syntyvä säästö ei saa kuitenkaan imeä kuntarahoituksesta ennen, kuin yhtäkään normia on saatu oikeasti purettua. Normien keventäminen on vasta alkuvaiheessa, eli kuntien purkuhoidot ovat ministeriöiden arvioitavana, Kuntaliiton toimitusjohtaja **Minna Karhunen** muistuttaa.

Työllisyyden ja kotoutumisen palvelut siirrettävä kuntiin kustannusneutraalisti

Kuntaliitto on huolissaan siitä, että kehysriihilinjaukset eivät tuoneet uutta linjausta ensi

Valtio-
neuvosto
16.4.

KUNTA LIITTO Kommun- förbundet

KUNTA LIITTO Kommun- förbundet

Kehysriihen päätösten kokonais- vaikutus kuntatalouteen tarkentuu

Sote-laskelmien tarkistuksesta johtuvan leikkauksen pienennys (+277 milj. €). Leikkaukseksi jää -455 milj. € vuonna 2025.

Normeja puretaan: kuntien menojen odotetaan alenevan (+100 milj. €) ja valtionosuus vähenee (-25 milj. €)

Ansiotulovähennyksen poisto (+340 milj. €) ja verotulo- menetysten korvausten pienennys (-340 milj. €)

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta leikataan (-100 milj. €) ja kuntien rahoitusosuus pienenee (+57 milj. €)

Lisäksi kotoutumiskorvausten leikkaus (-), "rahastotalouteen kohdistuvien säästö päätösten kanavoitinta" (+), oppimateriaalien maksuttomuuden rajaus toisella asteella (+), työttömyysturvan muutoksia (-), veropäätöksiä jne.

17.4.2024 @SKlehtonen

Mitä kuntataloudessa kehysriihen jälkeen?

TÄRKEIMMÄT!

1) TE-uudistuksen kustannus-neutraalisuuden varmistaminen

Jos tehtävät ja etuusmenot siirtyvät kunnille aliresurssoituina, lisää se painetta kuntien menoleikkauksiin ja veronkorotuksiin.

2) Normienpurun aito, kustannus-vaikuttava toteuttaminen

Jotta kunnat voisivat toteuttaa -100 miljoonan säästön palveluissaan, väljennyksiä pitää tulla myös suurimpiin menoihin – siis sivistystoimeen. Norminpurun pitää tulla TE-muutosten (kohta 1) lisäksi. Valtionosuuksia ei tule tehdä ennakkoon, vaan valtionosuus vähenee automaattisesti menojen pienentyttyä lakisääteisen kustannustenjaon tarkistuksen myötä.

17.4.2024 @SKLehtonen

KUNTA
LIITTO | Kommun-
förbundet

Miten valtion vuoden 2025 budjetin valmistelu etenee kevästä syksyyn?

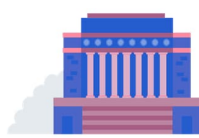
15-16.4.

Kehysriihi

Petteri Orpon hallituksen neuvottelu vuosien 2025-2028 julkisen talouden suunnitelmasta

25.4.

Julkisen talouden suunnitelman ja kuntatalous-ohjelman julkaisu

Eduskuntakäsittely alkaa → kehukset

9.8.2024

VM:n ehdotus valtion vuoden 2025 talousarvioksi

3.-4.9.

Hallituksen budjettiriihi

23.9.

Julkisen talouden suunnitelman ja kuntatalous-ohjelman julkaisu

Eduskuntakäsittely alkaa → talousarvio

11.4. Kuntaliiton kannanotto kehysriiheen

Keväällä heti 25.4. jälkeen ja syksyllä heti 23.9. jälkeen Kuntaliiton veroennustekehikon päivitys, ennakkolliset valtionosuuslaskelmat ja päivitys TE-uudistuksen laskelmille

KUNTA
LIITTO

Verotulojen
turvaaminen on
kunnan kestävän
talouden – ja siis
myös kirjastotoimen
perusta.

Lisätiedot:

Sanna Lehtonen

Kuntatalousasioiden johtaja
Elinvoima ja talous -yksikkö
Suomen Kuntaliitto ry
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
+358 9 771 2079, +358 50 575 9090
Twitter: @SKlehtonen
Sanna.Lehtonen@kuntaliitto.fi
www.kuntaliitto.fi

